

Vopo

Radiosta tuli uusintana Juha Blombergin toimittama ohjelma elämästä rautaesiripun takana. Reportaasi oli tehty pian Berliinin muurin murtumisen jälkeen. Siinä ihmiset muistelivat elämää DDR:ssä. Haasteltiin Havel-joen lossikusia, yliopiston opiskelijaa, tehtaan työntekijää ja muita.

Tulipa muistoja minullekin mieleen. Ketkä nuoremmista edes tietävät rautaesiripusta tai Berliinin muurista. No jos ei, voi lukea kirjoista tai kuunnella radiosta.

Kuljeskelin muutamaan otteeseen Berliinin rajanylityspaikkojen läpi. Vähän töiden takia, mutta enemmän omineni. Tapaukset jäivät kaikki mieleen, vaikka rajanylitys meille luotettaville suomalaisille olikin helpompaa kuin muille eurooppalaisille. Nyt yksi näistä paikoista toimii museona.

Minua ei tietääkseni koskaan yritetty vakavasti värvätä yhteistyöhön, vaikka pari epäilyttävää tapausta sattui. Ehkä pidettiin toivottamana tapauksena. Sen kyllä tiesimme, että meitä takuulla valvottiin ja seurattiin.

Kerran yksi eläkeikää lähestyvä herra tuli ravintolassa pöytää ja oli arvosteleinaan systeemiä. Tuntui, että hän jo tiesi meidät suomalaisiksi. Mies kysyi: ”Wie lange dauert es den breitesten Fluss Europas zu überschreiten? Wissen Sie?” En tiedä. No, se kestää 65 vuotta. Vasta eläkkeelle päästyään itäberliiniläinen voi haaveilla Länsi-Saksaan pääsemisestä.

Kerran ammattitoverini pyysi minua tuomaan vähän tuhmia lehtiä mukanaan, koska kuitenkin ajelin Ruotsin ja Tanskan kautta. Ne helpottaisivat hänen elämäänsä. Hän myisi lehdet ja saisi mukavasti särvintä kuivalle leivälle. Lupasin. Ei kai se niin suuri riski olisi.

Ensimmäinen rajatarkastus meni ongelmitta. Berliinin rajalla jouduin sitten tarkempaan syyniin. Autoni ja tavarani pengottiin. Lehdet löytyivät, koska en ollut niitä edes piilottanut. Pahinta kuitenkin oli, että tavaroissani oli uusin Stern-lehti.

Jouduin pieneen koppiin kuulusteltavaksi. Sellaiseen, joita näkee agenttielokuvissa. Lampu paistoi silmiini. Nuori Volkspolitzei istui pöydän toiselle puolelle. Miksi Stern, miksi lehdet, kenelle viet, ketä tapaat ja mitä vielä? Valehtelin, että ostin ne itselleni. Tarvitsen niitä. Vopon puhuessa ja tuiskiessa sylkipisarot sen kun roiskuivat päin naamaani.

No, kuulustelu loppui aikanaan. Jouduin kirjoittamaan nimeni moneen dokumenttiin, jotka komeasti leimattiin. Lehdet pantiin kuulustelupapereiden kanssa isoon kirjekuoreen ja paketti edelleen luukusta lukittuun arkkuun. Kukahan arkun sai viimein avata?

DDR:n oma markka oli virallisesti yhtä arvokas kuin D-markkakin. Kuitenkin kaikki halusivat luopua niistä kymmenennestä osasta. Rahanvaihto vasta oli jännää.

Vielä nytkin jotkut ossit haikailevat deedeärää. Ruoka oli halpaa, asuminen ei maksanut mitään, ja kindergarteneita löytyi. Mitä nyt joskus oli liian vähän banaaneita.

Jörn Donner julkaisi viisikymmentäluvun lopulla Berliini-raporttinsa. Hän on luvannut kirjoittaa piakkoin jatko-osan mainioon kirjaansa. Odotamme kiihkeästi!

pajen